

Joukkoliikennejaosto
Porin kaupunki

kirjaamo@pori.fi

Hakemus Porin joukkoliikennejaostolle näkövammaisen matkustajan ja hänen saattajansa vapaalipuista

Satakunnan Näkövammaiset ry anoo Porin joukkoliikennejaostolta, että näkövammaisille matkustajille myönnetään vapaalippu sekä heidän avustajilleen maksuttom saattajalippu Porin Linjat Oy:n autoissa.

Perustelut

Aikaisempi käytäntö

Satakunnan Näkövammaiset ry on 1990-luvulla neuvotellut Porin Linjojen toimitusjohtaja kanssa, että näkövammaiset henkilöt saavat maksuttoman matkalipun matkustaessaan Porin Linjojen autoissa. Vapaalipun on saanut esittäessään näkövammakortin. EU-vammaiskortin tullessa voimaan maksuttoman saattajalipun on saanut esittämällä kyseisen kortin.

Vapaalippukäytäntöä on toiminut katkeamattomana noin 30 vuotta. Porin joukkoliikennejaosto on neuvotellut Porin Linjat Oy:n kanssa uuden sopimuksen joukkoliikenteen järjestämistavasta, joka tuli voimaan 7.6.2021. Uutta sopimusta neuvoteltaessa ei ole kuultu Satakunnan Näkövammaiset ry:tä.

Vapaalippukäytännön poistumisesta ei tiedotettu yhdistystä. Asia tuli tietoon yhdistyksen paikallisliikennettä käyttäviltä jäseniltä uuden käytännön ollessa jo voimassa.

Vapaalippu on mahdollistanut monille aktiivisen osallistumisen mm. yhdistys- ja harrastustoimintaan. Lisäksi tämä on säästänyt Porin perusturvan

vammaispalveluiden kustannuksia, kun näkövammaisten ei ole aina tarvinnut käyttää sosiaalihuolto- tai vammaispalvelunlain mukaista taksikyttä.

Näkövamma vaikeuttaa ja rajoittaa erityisesti liikkumista, koska henkilö ei kykene hahmottamaan ympäristöä, liikennettä, yllättäviä tasoeroja ja esteitä. Monille heikkonäköisille hämärään aikaan liikkuminen on jopa mahdotonta.

Lainsäädännölliset perusteet

Vammaisten henkilöiden oikeuksista tehty YK:n yleissopimus ja sen valinnainen pöytäkirja

Suomi on ratifioinut YK:n vammaissopimuksen 10.6.2016.

Sopimuksen 20. artiklassa Henkilökohtainen liikkuminen todetaan:
Sopimusosapuolet toteuttavat tehokkaat toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille mahdollisimman itsenäisen henkilökohtaisen liikkumisen, muun muassa: helpottamalla vammaisten henkilöiden henkilökohtaista liikkumista sillä tavalla ja silloin kun he haluavat sekä kohtuulliseen hintaan.

(Lähde: YK:n vammaissopimus käyttää! -käsikirja. www.invalidiliitto.fi).

Yhdenvertaisuuslaki v. 2015

Lain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää. Laissa korostetaan erityisryhmien positiivista erityiskohtelua. Kyseessä ovat yhdenvertaisuuden turvaamiseksi tarpeelliset erityistoimenpiteet, joilla parannetaan tiettyyn ryhmään kuuluvien henkilöiden asemaa ja olosuhteita. Vammaisten henkilöiden yhdenvertaista asemaa voidaan pyrkiä parantamaan positiivisella erityiskohtelulla. (Lähde: <https://syrjinta.fi/positiivinen-erityiskohtelu>)

Yhdenvertaisuuslain tarkoittamat kohtuullisen mukautukset edistävät vammaisten ihmisten yhdenvertaisuutta. Laissa todetaan, että viranomaisen, koulutuksen järjestäjän, työnantajan sekä tavaroiden ja palvelujen tarjoajan on tehtävä kohtuullisia mukautuksia vammaiselle henkilölle.

(Lähde: <https://syrjinta.fi/vammaisten-henkiloiden-oikeudet>)

Vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaiset kuljetuspalvelut taksilla

Porin perusturva myöntää 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa vapaa-aikaan ja asiointiin vaikeasti näkövammaiselle. Käytännössä tämä tarkoittaa, että henkilö pääsee kahdesti viikossa kodin ulkopuolelle asioimaan tai osallistumaan sosiaaliseen elämään.

Mikäli vaikeavammaisuuden kriteerit eivät täyty, mutta henkilöllä on vaikeuksia liikkumisessa, on hänellä mahdollisuus saada sosiaalihuoltoin mukaista kuljetuspalvelua. Näitä matkoja myönnetään vähemmän ja oikeus niihin on tulosidonnainen.

Suurin osa näkövammaisista ei saa kuljetuspalveluja, vaikka heillä on vaikeuksia liikkumisessa. Siksi he joutuvat turvautumaan saattajaan, jotta pystyvät käyttämään paikallisliikennettä.

Näkövammaisten taloudellinen tilanne

Näkövammaisten työllistymisaste on alhaisempi kuin koko työikäisellä väestöllä. Työikäisestä väestöstä työllisiä on n. 72 %, mutta näkövammaisten täystyöllisten osuus on vain 24.8 %. Osa on joutunut jäämään työkyvyttömyyseläkkeelle, osa on joutunut elämään koko elämänsä takuueläkkeen turvin. Näkövammarekisteri on selvittänyt näkövammaisten sosiaalista asemaan yhteiskunnassamme ja on todennut, että tulotaso näyttää jäävän matalaksi.

(Lähteet: Näkövammarekisteri vuosikirja 2019 sekä Näkövammarekisteri 30-vuotta. <https://www.nkl.fi/fi/nakovammarekisteri#header--nakovammarekisterin-julkaisuja>).

Kun näkevä maksaa halvimmasta matkalipusta 3,50 €/matka, joutuu näkövammaisen saattajaa tai avustajaa käyttävä maksamaan nyt 7,00 €/matka. Bussilipun ollessa 6,10 €/matka, saattajan kanssa kustannukset ovat jo 12,20 €/matka. Pienituloiselle tämä on kohtuuttoman suuri kustannus. Näkövammaisen matkustaja joutuu eriarvoiseen asemaan verratuna henkilöön, joka kykenee matkustamaan ilman avustajaa. Yhdenvertaisuuslainsäädännön näkökulmasta maksullinen saattajalippu on vammaista henkilöä syrjivää.

Muiden kaupunkinen käytännöt

HSL (Helsingin seudun liikenne) antaa näkövammaisille, joiden haaita-aste on vähintään 50 % kotikunnasta riippumatta maksuttoman kortin, joka oikeuttaa matkoihin koko HSL-alueella. Myös saattajan matka on maksuton Oikeus saattajaan -kantakortilla.

Rovaniemellä vammaisen henkilön matka on maksuton, mikäli hänellä on oikeus sosiaali- tai vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun. Saattajan matka on aina maksuton esittämällä näkövammaiskortti.

Mikkelissä näkövammaisen matka on maksuton esittämällä näkövammaiskortti. Saattajan matka on maksuton vammaisen esittäessä EU-vammaiskortin, jossa on A-merkintä eli oikeus avustajaan.

Yhteenveto

Satakunnan Näkövammaiset ry sekä Näkövammaisten liitto ry katsovat, että näkövammaisen vapaalippu sekä saattajan maksuton matkalippu lisäävät kohderyhmän yhdenvertaisuutta näkeviin nähden. Se mahdollistaa aktiivisemmän osallistumisen kodin ulkopuoleiseen toimintaan ja näin ehkäisee syrjäytymistä. Käytäntö vähentää sosiaalitoimen vastuulla olevien kuljetuspalvelujen kustannuksia. Maksuttomat matkaliput ovat YK:n vammaissopimuksen sekä yhdenvertaisuuslain hengen mukaisia toimia.

Porissa 15.6.2021